

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Tihooceanski problemi

Znani pisatelj Stevenson in drugi so se prvi zanimali za lepoto edinstvenega tihooceanskega otočja. Znanstveno raziskovanje se je šele v zadnjem času lotilo tega pozabljenega sveta, in nove ugotovitve mečejo nepričakovano luč na najbolj pereča vprašanja sodobne mednarodne zgodovine. Do sedaj se je mislilo, da leži pradomovina otočanov na Zapadu, najbrž na velikanskih otokih sedanje holandske Indije. Na svoji poti iz jugovzhodne Azije proti Vzhodu so polagoma osvojili tudi tihooceansko otočje in ustvarili novo polinezijsko raso. Njeni lepi rašeni, svetlobnasti zastopniki niso nič slični šibkim in gradim črnim negritom avstralske rase. Toda velikansko znanstveno delo angleškega pragzgodovinarja Browna je leos odločno ovrglo te nazore. Saj se res ne skladajo z dejanskim stanjem. Zapadni del otočja, številni skupini Fidži, ima še vedno črnkasto prebivalstvo, dočim prevladujejo Indoevropejci bolj slični Polinezijski na vzhodu. Kako bi mogli ti izvrstni mornarji pustiti vnmear najbližje otočje, da osvojijo samo bolj oddaljeno? In če so to storili, zakaj se potem niso polastili tudi najbližje celine ter prepuščali črnemu rodu vsi Avstraliji? V tropškem delu Tihega oceana stalno prihajajo hudi zapadni vetrovi, pasati, ki letijo naravnost v Azijo. V zgodovinskem času so hudo ovirali španske jadrnice na potovanje od Filipin proti južnoamerikanskim kolonijam in tudi zdaj skoro onemogočajo promet z jadrnicami v vzhodni smeri. Z ozirom na te prometne zapreke bi bilo najlažje misliti, da so prišli stasiti lepi Polinezijski (njih najboljši zastopniki so Samoanci) naravnost iz Južne Amerike. A ta domneva sreča neodoljive antropološke ovire, in tudi polinezijska izročila ne kažejo nobene sličnosti z onimi južnoamerikanskimi Indijci. Tudi skrivnostni Velikonočni otok, kjer je zapustilo izumrlo polinezijsko prebivalstvo veličastne spomenike, je bil menda nekako sveto pokopališče in konec sveta. Vzhodno od njega se prične nepretrgna oceanska gladina, ki ga deli od Južne Amerike. Nedvomno polinezijski mornarji nikoli niso bili kos tej daljavi. Zato misli Brown, da so prišli Polinezijski sicer preko Japonske, a najbrž iz Zapadne Azije ali celo Evrope. Samo na ta način lahko tolmačimo njih indoevropskim narodom čudežno sličnost zunanost.

Vsekakor je živel čarobni tihooceanski svet žisto zase, dokler ga niso osvojili Evropeci, ki so prišli prvotno na poti iz Amerike. Toda znano je, da so imeli Kitajci vse bolj živahno morskotrgovino nego Evropa v oni dobi, ko se je koncem XV. stoletja prvič podal Kolumb na oceansko potovanje. Ni dvoma, da je Kitaj pod dinastijo Mingov po svoji kulturnosti zdaleka prekašal zapadno Evropo. Radi tega si moramo zastaviti vprašanje, zakaj niso rumeni ljudje osvojili Tihega oceana, predno so to storili beli? Če bi se to bilo zgodilo, bi bil zdaj Kitaj gospodar sveta namesto španskega, oziroma danes britanskega imperija? Amerikane N. Roosevelta, ki je posvetil temu vprašanju zanimivo politično razpravo, misli kakor tudi angleška raziskovalca Brown in Roberts, da so odločili svetovno zgodovino zopet pasati in vetrovi. Ovirali so obiskovanje tropskih otokov, onstran katerih je ležala nepremagljiva severna oceanska puščava. Kitajci niso prišli bolj daleč nego do Filipin, s katerimi so vzdrževali več ali manj redne stike. Njih mornarji se niso upali preveč oddaljiti od obale. Izkoriščali so stalne obalne vetrove, tako zvane moussone, in jadrni okoli Indokitaja ter prišli do Indije, kjer so sklepali kupčije za arabiskimi kapitani. A nikoli niso poskušali odriniti naravnost v ocean proti vzhodu, kakor tega niso storili tudi Japonci, priznani dobri mornarji. Ta strah pred vodno praznino je odločil v korist bele rase v boju za svetovno oblast. V naši dobi sta se hotela poslužiti preobljuden Kitaj in Japonska evropskih in ameriških parnikov in poiskati za milijone izselencev novo prekomorsko domovino. A zdaj je bilo že prepozno. Samo Holandska Indija nudi kakor pred stoletji zavetišče številnim Kitajcem. V Kaliforniji so jih trpeli, dokler je divjala zlata mrzlca in so bili potrebni ceni delavci. A čim so zgradili rumeni kuliji tihooceansko železnico, je Amerika hitela zapreti jim vrata. Kitajci in pozneje Japonci so izgubili upanje zasidrali se v Zedinjenih državah, Južni Ameriki ter britanski Južni Afriki. Avstralija jih je zavrnila od samega kraja.

Medtem je postala Oceanija torišče drugega dalekosežnega razvoja. Tudi tu so ostali domačini več ali manj nemoten samo, dokler so se zanimali maloštevilni beli osvojevalci za bisere, trgovino ali razbojništvo. Čim se je pričela smotrna bela kolonizacija, je bilo obojono domače prebivalstvo na izumiranje. Ponekod, n. pr. v Tasmaniji in Novi Zelandiji je divjala dolga ogorčena vojna, in so morali angleški kolonisti, ki so bili vsi kaznjenci, podjarmljene tuzemce naravnost kakor ščurke s tem, da so jim metali zastrupljeno meso pa kruh. Podrugod, kakor v ožji Polinezijski, kjer so se mešali Evropeci z lepim domačim prebivalstvom, so pogrešala izumiranje namesto orožja druga nič manj učinkovita sredstva: poprej nepoznane spolne bolezni in alkohol. Nekeč delavni in podjetni domačini so postajali čudno nedovzetni in leni ter se potikali dobesedno kakor jesenske muhe. Medtem je objavil Darwin svojo kruto teorijo o življenju kot boju za obstanek, in različni pisatelji so pričeli izvajati, da je izumiranje naravna usoda »nižje rase«.

Nihče ni ugovarjal temu stališču, a življenje je vnovič dokazalo, da se ne zniži za teorijo. Svetovna vojna pomeni nekaj prelom. Zdaj je prebivalstvo nenadno pričelo naraščati, dasi n. pr. na Fidžiju ni mogoče govoriti o nazadovanju alkoholizma ali boljši morali. Na Filipinih se je pod vplivom omejitve, ki jih srečajo domačini na ameri-

Nenavaden ciklon na Gorenjskem

Stolp pungerške cerkve v Kranju porušen - Ulice v Kranju nastlane z opeko - Tudi kmetje v okolici silno prizadeži

Kranj, 18. julija 1930.

Okrog 6 zvečer je nastala nad Kranjem in okolico strašna nevihta, kakršne ljudje ne pomnijo že nad 50 let. Že prejšnji večer so ljudje opazili na nebu čudno znamenje: dolg svetel trak, žareč, obdan od temnih oblakov. Danes se je to res izpolnilo. Kar nenadoma so prihrumeli od Šmarjetne gore močni sunki vetra, ki so se stopnjevali do pravega orkana. Nebo se je pooblačilo s temnimi oblaki. Strele so švigale neprestano. Kmalu je treščilo v stolp Pungerške cerkve v Kranju. Takoj nato je prihrul vrtnec viharja in streho stolpa, ki je bila dovršena šele pred nekaj meseci, je odnesel okrog 20 metrov daleč in jo vrgel na vrh mestne stanovanjske hiše. Ravno toliko, da ni padla na streho hiše.

Vihar je naredil v Kranju ogromno škodo. Ceste so polne opeke. Drevesa so vsa oblomljena. Veje leže vse križem. Glavne ceste so za silo očistili, da je promet mogoč. V gimnazijskem botaničnem vrtu je polomljenega veliko drevja. Vihar je podrli tudi lipo na vrtu okrajnega glavarstva.

Stolp roženkranjske cerkve

je zelo pokvarjen. Močno ga je nagnilo na stran. S kranjske mestne župne cerkve je vihar odnesel skoro vso opeko, katere je poln trg okrog cerkve. Tudi streha stolpa je zelo poškodovana. Človeških žrtev ni bilo nobenih. Očividce je pripovedoval, da je samo iz tin kranjskega mestnega stolpa mogel naštet

nad 40 podrlih kozolcev.

Kozolci so bili polni žita. Žito je razmetano stotine metrov okrog kozolcev. Med celo kratko-

trajno nevihto je padala kot oreh debela toča, ki je napravila ogromno škodo na poljskih nasadih in vrtovih. Na Šmarjetni gori in v starem drevoredu je vihar lomil debele smreke.

Ljudstva se je polastila silna panika. Delavstvo se je ravno tedaj razhajalo iz tovarn in v strahu in trepetu bežalo na vse strani.

Na pokopališču

je vihar poruval več cipres in vrb žalujk in jih vrgel po tleh. Radio antene so marsikje potrgane.

Avtobus Kranj-Jezersko

je nevihta zasačila pri Predvdvoru. Potniki so vsi premočeni in prestrašeni prišli v Kranj. Pripovedovali so, da so videli vsepovsod razkrite hiše in podrte kozolce. Sadno drevje je ležalo izravnano križem ceste. Drugod zopet pripovedujejo, da je vihar nosil strehe kozolcev do 30 m daleč.

Očividce pripoveduje

tole: Bilo nas je osem na polju. Pripravljalo se je k nevihti, dasi ni kazalo posebno hudega. Naenkrat začutimo močan sunek viharja. Vsi smo zbežali pred pod. Sedmo k malici, toda kar naenkrat nam močan sunek viharja odnese cekar in skledice ter kruh izpred nas po polju ven. Moja žena hoče iti za malico. Zgrabi jo vihar in jo premetava po polju, da je bila revica močno poškodovana. Moja dva sinova jo gresta iskat. S silo so se vsi trije vzdržali na tleh. Med tem je mojega malega otroka zgrabil nov vrtnec viharja in ga metal kot žogo po polju sem in tja. Kozolci okrog so padali eden za drugim po tleh. Snopi žita so frčali po zraku.

Nazadnje je vihar izpodnesel iz temeljev tudi skedenj, v katerem smo mi vedrili.

Sejmarske kolibe

na glavnem trgu je vihar odnesel. Branjeve so v groznem strahu iskale po trgu svojo lastnino. Več hiš v Kranju je vihar odkril in vodo je naredila po sobah veliko škode.

Vsaka hiša v Kranju ima pobitih veliko šip.

V ovarno Jugobruno

je treščilo. Detavke so bile vse iz sebe. Po mestu so ljudje vsled strahu padali v nezavest.

V župnišču je vihar izruval cela okna in jih vrgel na tla. Pri Smajdu je vihar preklal vrata.

Na vrtu hotela »Jelen«

je pravo razdejavanje. G. hotelir je pripovedoval, da je naenkrat strašno zahreščalo, kostonji so se zrušili, debele veje so padale na mize in vse polomile. Vrt izgleda kot poruven gozd. Vse križem leže drevesna debela, polomljene mize, pretrgane električne žice. Vse to je trajalo le par minut.

Vsekakor kaže, da je strašni orkan imel svoje središče med Kranjem in Predvdvorom. Natančne škode zaenkrat ni mogoče ugotoviti, vsekakor pa bo ogromna. Podrobnejša poročila sledi.

*

Potniki, ki so se peljali z večernim brzovlakom proti Ljubljani, so pripovedovali, da je bil na Bledu in na Lescah silen nalive, posebnega viharja pa ni bilo.

Kaj se pripravlja v Sveti deželi

Kairo, 18. jul. b. Iz Londona se poroča, da je državni tajnik lord Passfield sprejel deputacijo palestinske judovske organizacije »Jewish Agency«, katero je vodil lord Rothschild. Deputacija je ogorčeno protestirala, da je minister za kolonije razveljavil 2.300 naselbinskih dovoljenj za Jude, ki so izrazili željo, da bi se naselili v Sveti Deželi, ter obenem izrazil strah judovskega plemena, da hoče angleška vlada sploh ukiniti judovsko emigracijo v Palestino.

Lord Passfield je odgovoril, da vlada ni nikdar spremenila svoje politike. Nikjer ni ustanovljeno, da se mora Palestina spremeniti v judovsko državo. Mandat, ki ga je sprejela britanska vlada nad Sveto Deželo, ji nalaga samo dolžnost, da Judom olajša je vseljevanje, seveda v mejah pravic domačega arabskega prebivalstva, ki nikakor ne sme dobiti vtisa, da ga hoče Velika Britanija prepoditi z materne grde. Judovska emigracija se je morala ustaviti, ker za enkrat Palestina ne more več absorbirati novih židovskih priseljencev.

London, 18. jul. b. V parlamentarnih krogih vlada zadoščenje nad stališčem, ki ga je zavzela vlada v vprašanju židovske emigracije v Palestino. Komisija sir Walterja Shawa, ki se je po lanskih masakrih podala v Sveto Deželo, je ugotovila, da se arabskemu plemenu delajo gospodarske in politične krivice.

Dodatno k temu pa se poroča od dobro informirane osebnosti v City, da preobrata angleške politike v Palestini ni povzročil kak sentimentalizem za ali proti Judom, ampak oziroma popolnoma gospodarskega značaja. Anglija se je zavzela na mirovni

konferenci za poživljenje Svete Dežele pod vplivom Rotschildove skupine, ki je nameravala zgraditi velik petrolejski odvodni kanal iz Mossula do Sredozemskega morja skozi Palestino. Kanal naj bi stražile judovske kolonije. V toku zadnjih desetih let pa je važnost mezopotamskega petroleja ponehala, ker je vladna »Anglo-Persian Oil Cie« zadelala nove zelo bogate vrelce na perzijski meji, ki se lažje eksploatirajo kot pa mosulska bogastva. Nadalje pa angleški kapital nima prav velike gorečnosti izrabljati Mossul, dokler je Francija udeležena. Tako so se morali umakniti petrolejski interesi, in z njimi simpatije do Zidov drugim gospodarskim načrtom. Velika Britanija namerava tudi v Palestini postaviti veliko zrakoplovno pristanišče, odkoder bi se zračni promet cepil na eni strani preko Egipta v Južno Afriko, na drugi strani pa preko Mezopotamije, Perzije in Indijo in Avstralijo. Izpeljava tega načrta pa je v veliki meri odvisna od arabskih plemen, ki bi vedno delala težave, če bi jih pritisnili v delenzivo. Britanska vlada hoče zdaj pridobiti Arabce v Palestini za sebe, ker ve, da ž njimi kupi tudi dobro voljo Arabcev na dolgi zračni liniji, ki bo tekla nad arabskimi teritoriji.

To je po mojih informacijah gospodarsko ozadje spremembe kurza v Palestini, katerega je mogoče še pospešilo dejstvo, da židovske naselbine niso bile Bog zna kako produktivne v Palestini, kjer je bilo za enkrat le malo prilike za trgovsko podjetnost.

Iz političnih krogov izvem tudi, da namerava britanska vlada dati Palestini tudi parlament, tako da bi judovski element bil potisnjen v malo pomembno manjšino.

Blok agrarnih držav

Belgrad, 18. jul. z. Včeraj sta odpotovala v Bukarešto načelnik poljedelskega ministrstva in inspektor istega ministrstva Pilja, da izročita romunski vladi referat o pogajanjih, ki so se vršila v Budimpešti z madžarskimi poljedelskimi krogi v vprašanju ustvarjenja agrarnega bloka. Naša delegata bosta skupno z romunskimi strokovnjaki izdelala elaborat za konferenco v Sinaji, ki jo je sklicala romunska vlada in katere se udeležijo razen Romunije, Jugoslavija, Madžarska in tudi Češkoslovaška.

Praga, 18. jul. p. Kljub nasprotnim vestem, izjavljajo češkoslovaški industrijalci, da nimajo prav ničesar proti osnutku agrarnega bloka Madžarske, Jugoslavije in Romunije. Češkoslovaški industrijalci dobro vedo, da ne bo agrarni blok nikdar sklenil koraka, ki bi bil proti interesom Češkoslovaške.

ški celini, pričel nacionalni preporod in komunisti hitijo pristavljati svoj lonček k novemu ognju. Zednjene države, ki so dozdaj ugibale, kako bi zajezile izumiranje, morajo nenadoma misliti nato, kako bi rešile svojo kolonijo pred boljševizmi. Nauki. Novi razvoj obljubljuje jako napete dogodke. Rajsko polinezijsko otočje, kjer se je nekoč odločilo svetovno prvenstvo, zopet stopa v ospredje svetovne politike. Ni treba pripomniti, da pazno Japonska zasleduje nove okoliščine, ker je vsaj začasno — dokler vladajo sovjeti — rešena vseh skrbí v zaledju.

Zakon o državni obrambi

Belgrad, 18. julija. u. Nj. V. kralj je na predlog ministra vojne in mornarice in po zaslujanju predsednika ministrskega sveta podpisal zakon o državni obrambi, ki ga objavijo današnje »Službene novine«.

Zakon določa, da se za zaščito in obrambo države uporabi vsa državna sila ter vsa materialna sredstva države in njenih državljanov.

Splošna državna mobilizacija vsebuje mobilizacijo vojnih sil, državnih financ, industrije, gospodarstva, poljedelstva in mobilizacijo delovne moči. Splošna državna mobilizacija se izvede s kraljevim ukazom na predlog ministra vojske in mornarice in v soglasnosti s predsednikom ministrskega sveta.

Za izdelavo mobilizacijskega načrta se osnuje poseben »Svet državne brambbe«, ki ga sestavljajo vsi ministri pod predsedništvom ministrskega sveta; pride pa v ta svet kot član tudi načelnik glavnega generalnega štaba in to s posvetovalnim glasom.

Pod kompetenco Sveta državne obrambe spada sestava in izvedba načrta za splošno državno mobilizacijo; sestava in izvedba načrta za moralno in fizično vzgojo naroda in mladine za naloge, potrebne pri obrambi države; sestava in izvedba načrta za razvoj in vzdrževanje prometne mreže v državi; finansiranje potreb državne obrambe; sestava in izvedba načrta za razvoj industrije v državi in sicer posebno onih vej industrije, ki so potrebne pri državni obrambi, pravočasna preskrba za prehrano vojnih sil in prebivalstva.

„Karagjorgje“

Sušak, 18. julija. z. Dočim se je prvotno mislilo, da bo mogoče spraviti poškodovani »Karagjorgje« v ladjedelnico v Kraljevicu, javljajo sedaj, da so popravila v tej ladjedelnici nemogoča, radi česar bodo morali spraviti parnik na dok vojne mornarice v Titvatu. Od tukaj ga bodo peljali na Sušak, kjer bodo popravila dokončana. Dva re-morterja vojne mornarice ga bosta v nedeljo privlela v Titvatu.

Sušak, 18. jul. p. Sušaska občina bo votirala 10.000 Din za žrtve ponesrečenega »Karagjorgja«. Ta kredit bo odobren na prvi prihodnji seji občinskega sveta.

Sv. maša zadušnica za žrtve nesreče „Karagjorgja“

Belgrad, 18. julija. Društvo jugoslovanskih turistov je priredilo danes ob 9 dopoldne svečano zadušnico žrtvam ponesrečenega »Karagjorgja«. Katoliška cerkev je bila nabito polna ljudi. Zadušnico je služil belgrajski župnik dr. Wagner ob asistenci dr. Velasiča in Juretiča. Navzoč je bil tudi belgrajski nadškoof dr. Rafael Rodič. Kapitan vojne ladje ordonančni oficir Tiašin Munderdorfer je zastopal kralja. Prisotni so bili tudi zastopniki najvišjih oblastev. Češkoslovaško poslanstvo je zastopal svetnik poslanstva ševtik z velikim številom članov češkoslovaške kolonije v Belgradu. S poljskega poslanstva je zadušnici prisostvoval ataše za tisk Belinka. Belgrajsko občino je zastopal kmet-pravnik Protič. Razen tega so bili pri zadušnici zastopniki vseh kulturnih, nacionalnih, gospodarskih in profesionalnih društev. Po zadušnici je predsednik Jugoslovanskega turista Stanko Banič imel pred cerkvijo govor, v katerem je slikal nesrečo, povzdigujoč legendarno prisotnost duha in junaštvo naših pomorskih častnikov in mornarjev. Prosil je predstavnik češkoslovaškega naroda, da izrazi rodbinam ponesrečenih češkoslovaški Sokolov in bratskemu češkoslovaškemu narodu iskreno in globoko so žalje prestolnega Belgrada.

Razne vesti iz države

Belgrad, 18. jul. p. Upravni odbor belgraj-ske občine je danes sklenil o novih imenih ulic in trgov v Belgradu. V oči je padlo dejstvo, da so mnoge ulice dobile imena iz hrvatske zgodovine in kulture.

Belgrad, 18. jul. p. Načelnik živinorejskega oddelka poljedelskega ministrstva dr. Ljudevit Prohaska je odpotoval kot delegat naše vlade na živinorejski kongres in razstavo v London. Odobren mu je kredit 200.000 Din za nakupovanje perutnine. Ta se bo potem razdelila med našimi najuglednejšimi stanicami perutninarstva.

Belgrad, 18. jul. p. Prihodnjo nedeljo se vrši seja uprave Narodne banke, na kateri se bo razpravljalo o prošnjah za dolgoročne kredite za izvoz. Zastopnik guvernerja grof Miroslav Ulner je obiskal zastopnika finančnega minist-ra ter z njim konferiral o vprašanju predstoj-eče izvozne kampanije v zvezi z delom Narodne banke.

proizvodnja življenskih potrebščin, zbiranje razdelitev in potrošnja hrane; uporaba vseh onih oseb, ki niso vojni obvezanci, ali ki so sposobne za gotova dela in službe v ozadju vojske in to brez ozira na spol.

Nemški državni zbor razpuščen

Resen opomin vlade na poslance - Nemški nacionalci so se razcepili - Večina proti zasilnim naredbam - Državni zbor razpuščen, nove volitve 14. septembra - Vlada izda proklamacijo na narod

Berlin, 18. julija. as. Ze od jutranjih ur je bila v nemškem državnem zboru velika napetost. Ob 13 se ni bilo videti, ali bo socialnodemokratska nezaupnica sprejeta ali ne. Najprej je bilo dopolnilno kratko posvetovanje nemških nacionalnih frakcij, ki pa ni prišlo do nobenega drugega zaključka kakor smotno posvetovanje. Točno ob 10 je predsednik državnega zbora Loeb otvoril sejo.

Zbornica je bila nabito polna. Kot prvi govornik je povzel besedo za socialne demokrate poslanec Landberg, ki je še enkrat svaril, naj se člen 48 ustave ne uporabi za finančne zakone. Utemeljeval je predlog socialnih demokratov, s katerim se je zahtevalo, da se zasilne odredbe državne vlade prekličejo. Odgovarjal mu je nato notranji minister dr. Wirth, katerega so z leve strani neprestano motili z medklici. Vprašal je: Ali nimajo vsi republikani v tej uri zadosti povoda, da se vprašajo, da smo po desetletnem razvoju zares zašli v krizo nemškega parlamentarizma? Minister je potem orisal gospodarske nevarnosti, ki so neizogibne, če se davčni zakoni ne bodo mogli izvesti. Za nemške nacionalce je potem predsednik frakcije, poslanec dr. Oberfohren podal daljšo izjavo, v kateri je očital Brüningovi vladi njene grehe in izjavil, da nemški nacionalci nimajo zaupanja do vlade, da bi pomagala nemškemu narodu v bodočih stiskah. Iz tega je izhajalo, da bodo nemški nacionalci podpirali predlog socialnih demokratov. Nato je izjavil finančni minister Dietrich, da bi bil z zasilnimi odredbami de-

ficit pokrit. Rekel je doslovno: Če pustimo stvar tako dalje, kakor do sedaj, bo v kratkem času mir in red v toliki nevarnosti, da bi vsakdo rad pristal na naše predloge. Se je državna blagajna v redu, če pa predlogi za kritje propadejo, se je bati v par mesecih največjih nemirov. Nemški državni zbor mora danes pokazati, ali je Nemčija še državni narod ali pa smo kup interesentov. Potem je podal izjavo grof Westarp za svoje politične prijatelje, da je sicer tudi nadalje razpoložen kritično proti Brüningovi vladi, da pa bi hotel preprečiti vladno krizo, ki bi lahko dovedla do državne krize. Zato bodo njegovi prijatelji odklonili predlog za ukinitvev in nezaupnico socialnih demokratov.

Pri glasovanju o socialnodemokratskem predlogu za ukinitvev zasilnih odredb je bilo oddanih 457 glasov, za socialnodemokratski predlog je glasovalo 236 poslancev, proti pa 221. S tem je bil predlog socialnih demokratov sprejet. Nato je vstal državni kancelar dr. Brüning in podal kratko izjavo. Potem pa je prečital dekret o razpustitvi državnega zbora. Dočim so se vsi državni ministri dvignili s svojih sedežev, da zapustijo sejno dvorano, so komunisti zapeli internacionalno. V splošnem razburjenju se je dvorana počasi izpraznila.

Berlin, 18. julija. as. Nove volitve za nemški državni zbor bodo 14. septembra. Razpust državnega zbora je postal neizogiben, ker je bil na današnji seji predlog socialnih demokratov za razveljavljanje zasilnih naredb državne predsednika sprejet s 15 glasovi večine. Ker se je razveljavlje-

nje zasilnih odredb smatralo za afront nemškega državnega zbora proti državnemu predsedniku, so vladne stranke poskušale, da bi se najprej glasovalo o nezaupnici socialnih demokratov in komunistov, potem pa šele o predlogu za razveljavljanje zasilnih odredb. Ta taktika pa je imela to posledico, da so tako socialni demokrati kakor komunisti umaknili svoj predlog nezaupnice, tako da je postalo neizogibno glasovanje o socialnodemokratskem predlogu za razveljavljanje zasilnih odredb. Izid glasovanja pa je bil dvomljiv do zadnjega trenutka, ker se ni videlo, koliko nemških nacionalcev bo pod vodstvom grofa Westarpa glasovalo proti socialnodemokratskemu predlogu. Teh poslancev pa je bilo samo 25, torej premalo, da bi mogel Brüningov kabinet zmagati. To glasovanje ne pomeni nič drugega kakor razkol nemške nacionalne stranke. Pričakuje se, da se bo ustanovila nova konservativna stranka, sestavljena iz Westarpovih ljudi in narodnih konservativcev in kateri se bodo morda pridružili tudi nekateri drugi nemški nacionalci, ki se do sedaj niso oddčili. Ta stranka bo šla samostojno v volilni boj.

Berlin, 18. julija. as. Državna vlada je izdala nastopni oklic: »Nemškemu narodu! Državni zbor je odrekel sredstva, katere potrebuje država za izvršitev svojih nalog. Zasilne odredbe državnega predsednika so bile odklonjene z majhno večino, ki je med seboj needina in ni sposobna, da prevzame odgovornost. Sedaj gre na narod oklice, da sam odloča o svoji bodočnosti.«

Povratek luxemburških tekmovalcev s truplom pok. Maleja

Sokolski tekmovalci iz Louxembourg so se vrnili danes jutraj v Ljubljano. Zaradi tragične smrti tekmovalca Maleja se niso vršili nikjer, ne na potu, ne v Ljubljani, niti na sprejemi. Kljub temu je pričakovalo tekmovalce na kolodvoru poleg sokolskih funkcionarjev tudi večje število občinstva. Prisotna sta bila tudi ban ing. Sernee in minister dr. Srskić, ki se je malo popreje pripeljal iz Beograda.

Krsta s truplom ponesrečenega tekmovalca Maleja je prišla v Ljubljano z večernim monakovskim hrzovlakom. Na kolodvoru se je zbralo veliko število Sokolov in drugega občinstva. S krsto sta se pripeljala člana tekmovalne vrste Leon Stukelj, ki se je od svoje poškodbe že opomogel, in Ozvald. Ko so opravili carinske formalnosti, so vagon, v katerem je bila krsta, odprli. Bil je poln svetla, vencev in šopkov, ki so jih na krsto položili v Louxembourg. Med drugimi je bil vmes tudi venec luksemburške vlade, mesta Louxembourg ter vseh tekmovalnih vrst, ki so se udeležile mednarodnih tekem.

Iz kolodvora so prepeljali krsto v Sokolski dom na Tabor, kjer bo tekmo noči položeno na katafalk. Jutri bo občinstvu omogočen dostop. Pogreb bo v Ljubljani v nedeljo dopoldne iz Tabora na glavni kolodvor, od koder prepelejo krsto v Bohinjko Bistrico. Tam se bo vršil pogreb ob 4 popoldne.

Ljubljanski župan dr. Dinko Puc prosi vse hišne posestnike, da ob pogrebu Toneta Maleja izobesijo črne zastave, kakor bo to storila tudi mestna občina ljubljanska.

Slovenski učitelji zborujejo

(Uvod glej na 3. strani!)

Novo mesto, 18. julija.

Pokrajinska skupščina slovenskega učiteljstva, ki se tu vrši, je preračunana na tri dni. Danes je na dnevnem redu seja širšega sveta. Jutri, 19. julija, je delegacijsko zborovanje in zadnji dan bo poleg pedagoškega predavanja in poročil odsekov zanimiva tudi debata o tajnikovem in blagajnikovem poročilu.

Člani ožjega sveta so prišli v Novo mesto že prvi dan z jutranjim vlakom. Državne zastave vihrajo že danes raz mnogih hiš. Dopoldne po 10 se je vršila seja ožjega sveta, ki se je v glavnem pečala z imeni kandidatov za odseke. S popoldanskim vlakom je prišlo v Novo mesto mnogo članov širšega sveta in delegacijska skupščina.

Ob 17. uri je zboroval širši svet. Člani tega so vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev in člani ožjega sveta, skupaj 47 članov. Poverjenik Andrej Škulj je najprej ugotovil, da je navzočih 13 članov ožjega sveta in 28 poslancev pokrajinskih učiteljskih društev, torej 41 članov. Nato je podal smernice glavnih volitev in delovanje odsekov. Po ožjem svetu predlagani kandidatje so bili z nekaterimi spremembami in dopolnitvami soglasno odobreni. Odseki, ki bodo jutri zjutraj pričeli delo, so sledeči: Verifikacijski, gospodarski, šolsko-upravni odsek, odsek za stanovski tisk, odsek za mladinski tisk, odsek za kmetijsko, obrtniško, trgovsko in gospodinjstvo, odsek za narodno izobraževanje, odsek za obmejno šolstvo in pevski odsek.

Misijonski paviljon na francoski kol. razstavi

Paris, 18. jul. B. Z velikim zadoščenjem se je sprejela v vseh krogih brez razlike svetovnega naziranja vest, da je francoska vlada oficijelno naprosila cerkvene oblasti, da postavijo na terenu kolonijalne razstave leta 1930 tudi svoj paviljon za katoliške misijone. Tudi najbolj zagrizeni svobodomislec morajo priznati, da se mora Francija danes v prvi vrsti zahvaliti svojim katoliškim misijonarjem, da stoji prebivalstvo francoskega kolonijalne imperija na tako visoki kulturni stopnji.

Predsedstvo misijonskega paviljona je prevzel admiral Lacaze, predsedstvo cele razstave pa vodi maršal Liautey, oba skozi in skozi katoliška moža. Paviljon misijonov bo brez dvoma na celi razstavi najbolj privlačna in tudi najbolj instruktivna točka za one, ki bi se radi spoznali z zgodovino francoskih kolonij.

Občinski zakon

Belgrad, 18. julija. z. V notranjem ministstvu se pripravlja zakon o občinah in zakon o mestih. Vsa mesta so dobila poziv, da naj stavijo svoje pripombe na ta zakon.

Poskušen samoumor

Ljubljana, 18. julija.

V poznih večernih urah se je ustrčil v sree 20 letni Dobrota Ivan, zidar pri ljubljanski gradbeni družbi, stanujoč v Mostah pri Ljubljani št. 80. Zvečer je šel na sprehod z nekim dekletom, pa je menda prišlo med obema do prepira, nakar si je poglaval kroglo v srce. Rešila postaja ga je ob 11 zvečer prepeljala v bolnico in je le malo upanja, da bi okrevl.

PROPAGANDNI DAMSKI LAHKOATLETSKI MITING.

Danes priredi Ilirija na svojem igrišču ženski juniorski lahkoatletski miting. Bo to po večletnem prepadu prvi nastop ženskih lahkoatletic. Zanimiva prireditev se bo vršila ob 5 popoldne. Ker so nekatere mlade moči v dobri formi, niso izključeni dobri celo rekordni rezultati.

Dunajska vremenska napoved: Najprej od zpada viharne vetrovi z velikimi nevihtami. Potem Severne Alpe: Morda zopet precej jasno. Najprej pa zelo hladno in vetrovno. Južne Alpe: Hladno in deževno. Niža temperatura.

Puč na Portugalskem

Lizbona, 18. julija. AA. V teku večeršnjega dne je bilo tu aretiranih mnogo civilnih in vojaških oseb, ki so pripravljale poskus strmoglaviti današnji režim. Garnizije so ostale zveste vladi.

Lisbona, 18. jul. as. Vlada je v kali udušila poskus prevrata, ki bi se imel pretekle noč izvršiti v Lisboni in obenem še na treh drugih krajih. Aretiranih je bilo 40 oseb, med njimi več častnikov in časniških ravnateljev, kateri so bili še nocoj odpisani v prenatstvo na Azorske otoke. Vse čete so pripravljene.

Makedonski revolucionarji pred sodiščem

Sofija, 18. julija. AA. Državni tožilec je dvignil obtožbo proti morilecu Kundaeva in njegovim pomočnikom. Neposrednega dejanja sta obtožena Dimitrije Nederski in Nikola Denenkov, kot organizator pa Dražil Topukov, sotrudnik »Makedonije« in Ivan Mihajlov. Po kazenskem zakonu je predvidena za tak zločin smrt.

Dunaj, 18. julija. AA. Listi poročajo iz Sofije, da je večer državni tožilec izdal odlok, naj redarstvo aretirati Ivana Mihajlova, šefa makedonskega revolucionarnega odbora. Aretacijo utemeljuje državni tožilec s tem, da je Ivan Mihajlov dal glavno pobudo za umor protožerovista Pundeve, ki je bil umorjen sredi Sofije 6. marca 1930. Državni tožilec zahteva smrtno kazen za Ivana Mihajlova. Redarstvo je izdalo za pobeglim Mihajlovim tirailico.

Italija bi rada mešala tudi v Egiptu

London, 18. jul. II. Fašistični italijanski listi so porabili gibanje egiptovskih nacionalistov, takozvanih vafdistov, proti kralju Fuadu v to, da naglašajo potrebo tuje intervencije, da ne bi trpelo življenje in imetje množice tujih inozemcev, ki bivajo v Egiptu in ki bi mogli po nemirih biti prizadeti.

Napram temu naglašajo razen skrajnih imperialističnih krogov vse angleško časopisje, da Italijani položaj: 1. pretiravajo, 2. da so angleške sile zadosti močne, da zaščitijo življenje in imetje inozemcev, ako bi egiptovske sile ne zadostovale. Delj pa angleška vlada v nobenem slučaju ne bo šla, ker nima niti najmanjše volje, da bi ščitila kralja Fuada, ki je izgubil simpatije svojega naroda, proti nacionalistom.

Pisanje fašističnih listov pa vzbuja sum, da hoče Italija tudi v Egiptu kaliti vode in izrabiti notranje težave dežele v svoje kolonialne namene.

Poudarjati je treba, da konservativna stranka v parlamentu topot stoji popolnoma na strani MacDonalda in njegove previde politike v egiptovskem vprašanju. S tem pa seveda še ni rečeno, da se je Anglija že izognila vsem težavam, ki bi nastale z zmagom nacionalne stranke nad kraljem Fuadom, ki je bil doslej večalimanj orodje v rokah Britanije. Da Anglija ne bo dala iz rok sueškega prekopa in Sudana, to pa ni treba še posebej poudarjati.

London, 18. julija. AA. Po zadnjih vesteh iz Egipta se je položaj izboljšal. V Alexandriji so bile nove demonstracije nacionalistov, ki pa jih je redarstvo razpršilo, ne da bi moralo seči po orožju.

London, 18. jul. as. »Daily Telegraph« smatra, da je v ponedeljek pričakovati novih nemirov v Egiptu, ker hočejo člani parlamenta ta dan vdreti v parlament, da bi imeli sejo.

Ločitev kralja Karla in Helene se ni razveljavila

Bukarešta, 18. julija. AA. Rador demantira vest o razveljavljanju razporeke med kraljem Karolom in kraljico Heleno.

Zagrebska vremenska napoved: Toplo in vetrovno. oblačno. Vreme se bo poslabšalo.

Malta je slejkoprej na dnevnem redu

London, 18. jul. II. Čeprav je malteški guverner prepovedal vse manifestacije, so Maltežani priredili veliko manifestacijo, ko se je vrnil iz Londona bivši ministrski predsednik sir Hugo Mifsut, voditelj narodne stranke. Dasi je bilo koncentrirano veliko policije, se red ni kršil in je množica spremlja svojega voditelja v velikem sprevodu do stanovanja.

Pri tej priliki je malteško vprašanje zopet prišlo v angleški javnosti na politični dnevni red. V zadnjem času se je namreč od oficijelne Labour Party na Malti, ki je najbolj podpirala lorda Stricklanda v njegovi borbi zoper malteško duhovščino in ljudstvo, ločila skupina katoliških malteških labouristov in osnovala poseben list v malteškem jeziku »Id Dawl« (Luč). V svojem uvodniku piše ta list, da ves svet gleda sedaj na Anglijo, da vidi, kako bo znala postopati z majhnim narodom, ki zahteva svojo avtonomijo ter narodne pravice, za katere je šla svojčas Anglija v svetovno vojno. Svet pa je tudi radoveden, kako se bo obnašala

Tekme v Montevideu Zmaga Jugoslavije v drugi skupini

Montevideo, 18. julija. as. V dveh izmed štirih skupin, v katerih igrajo reprezentančna nogometna moštva v Montevideu, so že določeni zmagovalci. Severnoameriška skupina poklicnih nogometašev je gladko zmagala s 3:0 nad Paragvajem in zasedla prvo mesto v četrti skupini. Enako srečo je imela Jugoslavija v drugi skupini, ker je v svoji drugi igri zmagala s 4:0 proti Boliviji. Stanje iger v posameznih skupinah je sedaj sledeče:

Skupina I: I. skupina. Argentina (številke pomenijo: Ige, Dobljene, Neodločene, Zgubljene, Vrata, Točke) 1, 1, 0, 0, 1:0, 2:0; Čile 1, 1, 0, 0, 3:0, 2:0; Francija 2, 1, 0, 1, 4:2, 2:2; Mehika 2, 0, 0, 2, 1:7, 0:4. — II. Jugoslavija 2, 2, 0, 0, 6:1, 4:0; Brazilija 1, 0, 0, 1, 1:2, 0:2; Bolivija 1, 0, 0, 1, 0:4, 0:2. — III. Romunija 1, 1, 0, 0, 3:1, 2:0; Uruguay 0, 0, 0, 0, 0:0; Peru 1, 0, 0, 1, 1:3, 0:2. — IV. Severna Amerika 2, 2, 0, 0, 6:0, 4:0; Belgija 1, 0, 0, 1, 0:3, 0:2; Paraguay 1, 0, 0, 1, 0:3, 0:2.

Posledice Gandijevega pokreta

Bombay, 18. julija. AA. Zaradi nakupljenja zalog in depresije v trgovini, nastale po gospodarskem pretrusu bojkotnega gibanja, bo 14 nadaljnjih bombažnih predilnic s 1. avgustom ustavilo delo. Tako bo brez dela 40.000 delavcev.

Kralj Alfonz se vrača domov

London, 18. julija. AA. Španski kralj je danes odpotoval v Santander. Na postaji Waterloo se je poslovil od visokega gosta v imenu angleške kraljeve dvojice vojvoda Gloucester.

Španska narodna banka zvišala obresno mero

Madrid, 18. julija. AA. Narodna banka je zvišala eskomptno mero od 5 in pol na 6 odstotkov. Hkrati je bila povišana obresna mera za predume na vrednostne papirje za pol odstotka.

Polet „Zeppelina“

Pariz, 18. julija. as. Zrakoplov »Zeppelin«, ki je na povratku z Islandije spremenil svojo smer, je danes nekoliko pred poldnevom dospel do francoske obale, severozapadno od Nantesa. Nato je letel proti Churu, kamor je dospel nekoliko pred 14. Zrakoplov radi slabega vremena ni obiskal Pariza.

Friedrichshafen, 18. julija. as. Zrakoplov »Zeppelin« se je s svojega potovanja v severne kraje vrnil v Friedrichshafen ob 18.38. Radi hudega vetra pa ni mogel pristati. Šele ob 19.35 se je spustil do 150 m nad zemljo in potem pristal.

Ogromen napredek radio-tehnike

London, 18. julija. AA. Londonski župan je s pritiskom na električni gumb otvoril 12.000 milj oddaljeno radio-razstavo v Melbournu.

Civita Vecchia, 18. julija. AA. Senator Marconi je s krova svoje jahte »Elettra« poslal radio-fonki pozdrav predsedniku radio-tehnične razstave v Melbournu, ki je bila odprta na tri dni. Pozdrav so slišali v Avstraliji docela jasno in je bil prenešen na to ogromno razdaljo brez posrednih postaj.

Rim, 18. julija. AA. Med Sardinijo in italijanskim polotokom bodo uvedli radio-telefonski promet s kratkimi valovi. Poskusni razgovori so popolnoma uspeli.

Strašen tajfun

London, 18. julija. as. Kakor javlja »Exchange Telegraph« iz Tokia, je divjal danes na otoku Kiūšu strašen tajfun, kakršnega že ni bilo deset let. Napravlil je ogromno škodo. Vse zveze z otokom so prekinjene in se boje, da je število smrtnih žrtev zelo veliko. Tajfun se je potem obrnil proti Koreji, kjer so poplave napravile ogromno škodo.

Zopet potres v Birmi

Pariz, 18. julija. AA. Listi poročajo iz Rangooona, da je močan potres v pokrajini Taravandi na Birmanskem povzročil veliko škodo. Pokrajina se razprostira kakih 60 milj severno od Rangooona. Mnogo hiš je bilo porušeni. Oblastva sidi, da bo število človeških žrtev omejeno.

Nemški parnik v plamenih

London, 18. julija. AA. Angleški parnik »Rangitata« je brezlično brzovolil, da je rešil potnike in posadko nemškega parnika »Wargis«, ki je v plamenih in ki bo vsak hip postal žrtev valov sredi Atlantskega oceana.

Tajinstveni umor

Marseille, 18. julija. AA. Havar poroča: Iz morja so potegnili kovčeg s perlom in denarnico, v kateri je bilo 35 frankov in fotografija z napisom: »Umrlim se.« Fotografija predstavlja pred nekaj dnevi pogrešanega angleškega vicekonzula, o katerem so mislili, da so ga ubili neznan morilec.